క్రీపూ॥ 70-19 మధ్య కాలంలో రోమన సామ్రాజ్యంలో కవిగా అత్యున్నత స్థానాన్ని పొందిన వ్యక్తి పూబ్లియస్ వర్జీలియస్. ఆయన కవితలు ఎంత ప్రసిద్ధి కెక్కాయో, ఆయన ఒక ఈగకు జరిపిన అంత్యక్రియలు కూడా చరిత్రలో అంత ప్రసిద్ధి చెందాయి.

వర్జిల్‌కు రోమ్ నగరంలోని ఎస్క్వలన్ హిల్ ప్రాంతంలో ఒక పెద్ద భవంతి ఉండేది. ఆ భవంతిలోనే నగరంలోని ప్రముఖుల సమక్షంలో ఆ ఈగకు అంత్యక్రియలు జరిపారు.

తొలుత విదేశీ గాయక బృందం విషాదగీతిక ఆలాపించడంతో అంత్యక్రియల కార్యక్రమం మొదలయ్యింది. ఈ గాయక బృందానికి ఎంతో డబ్బు ఇచ్చిరప్పించాడువర్జిల్. తర్వాత వర్జిల్‌కు సన్నిహితుడు, గురుతుల్యుడు అయిన మాసినస్ చనిపోయిన ఈగ గురించి ఉపన్యసించారు. అలాగే అంత్యక్రియలకు హాజరైన ఇతర ప్రముఖులు కూడా ఆ ఈగ గురించి గంభీరంగా ప్రసంగించారు. వర్జిల్ ఆ ఈగపై రాసిన కవితల్ని అందరికీ చదివి వినిపించి ఆహూతుల హృదయాల్ని బరువెక్కించాడట ! చివరిగా ప్రత్యేకంగా తయారు చేయబడిన పెట్టెలో పెట్టి ఈగను సమాధి చేశారు.

చనిపోయిన ఈగ అంటే తనకు ఇష్టమని వర్జిల్ చెప్పేవారట. ఈ ఈగ అంత్యక్రియలఖర్చు లక్షడాలర్లు అయ్యిందట ఆ రోజుల్లోనే!

వచ్చి చిక్కనకోసి ఎండిన తర్వాత తీసుకువెళుతుంటారు. అలాగే గుర్రపు డెక్కను శుభ్రం చేసే అవకాశమేలేదు. తూటికాడ సంగతి సరేసరి.

చేపల చెరువులు

సహజంగా ఏర్పడిన కొల్లేటి సరస్సు నుంచి మంచినీటిని తీసుకొని కట్టలు కట్టి చేపల చెరువులుగా మార్చి పెద్ద ఎత్తున వాణిజ్య సరళిలో యిక్కడ చేపల పెంపకం సాగుతోంది. ఇది గ్రామీణుల ఆర్థిక వికాసానికి ఉపయోగిస్తుంది అనిపించవచ్చు. కాని అదే పూర్తిగా జరగలేదు.

సహకార సంఘాలుగా ఏర్పడి చెరువులు నిర్మించిన గ్రామీణులు, పేద వర్గాలవారు వాటిని బడా రైతులకు, వ్యాపారులకు లీజుకు యిచ్చేసి, వారిచ్చిన డబ్బుతో కాలం వెళ్ళబుచ్చు

"చేపల చెరువుల వలన డబ్బులు పెద్దలకు, జబ్బులు మాకు వస్తున్నాయండి"- అని ఒక గ్రామస్థుడు చేసిన వ్యాఖ్య నిజమే అనిపిస్తుంది.

చేపల పెంపకానికై వాడే మందులు, ఆహారాలు అక్కడి నీటిని కలుషితం చేస్తున్నాయి. చేపల చెరువులలోని పూటి నీరు ప్రక్కనే వున్న మంచినీటి వనరులలోనికి, పంట పొలాలలోనికి ప్రవహించి అవి కలుషితం అవుతున్నాయి. అంతేకాక కొల్లేటి ప్రాంతపు నీటిలో పెరిగే కొన్ని రకాల చేపలకు పుళ్ళు వచ్చి అవి చనిపోతున్నాయి. అసలు కొన్ని తెగల చేపలు అంతరించిపోయాయని ఒక ముసలి రైతు బాధగా చెప్పాడు. ఇక్కడి ఈ నీటిని త్రాగడం వలన పిల్లల, పెద్దల ఆరోగ్యాలు

ఈ వారం కథ

కాల దోషం

శ్రీ. విరించి

రచయిత అవదల్చుకున్నవాడు ప్రతిరోజూ కనీసం పది పేజీలయినా వ్రాయడం అలవాటు చేసుకోవాలి. అది పనికి వచ్చేది అయినా, పరమ చెత్తగా తయారయినా - ఈ నియమం చేయి. సాఫీగా తిరగడానికి ఉపకరిస్తుంది.' అని ఏదో పుస్తకంలో చదివాడు దీపక్.

తనూ యిలాంటి నియమం పెట్టుకోవాలని అనుకోవడం అయితే చాలా సార్లు జరిగిందిగాని, ఆచరణలోనికి రావటానికి అసాధ్యం అయిపోతోంది.

ఈ ఆదివారం యెలాగయినా రెండు కథలు వ్రాసిపారేయాలని తీర్మానం చేసుకున్నాడు దీపక్. మామూలు రోజుల్లో అయితే ఆఫీసు, పనుల హడావిడి. విషయం కోసం వెదుక్కోనవసరం లేదు. ఆలోచించి పెట్టుకున్న కథల నోట్స్ కాగితాలు తయారుగానే వున్నాయి. కాదు, మురిగిపోతున్నాయి. ఆలస్యం చేస్తే కాలదోషం పట్టిపోతాయేమో గూడా!

చేయవలసిన పనల్లా తీరుబాటుగా కూర్చుని 'తెల్ల' కాగితాలను 'నల్ల' చేయడమే. 'నల్ల' పరచడం అని ఎందుకు అనకూడదంటే తను ఉపయోగించేది నల్ల సిరా గనుక!

"సినిమాకు వెళ్ళి వచ్చినప్పటి నుంచి చికాకుగానే వుంది ఇందిర.

ఎందుకో అర్థం కాలేదు సుందరానికి.

తెలిసి తెలిసి తను ఎలాంటి తప్పూ చేయలేదు.

తిరిగి వచ్చేటప్పుడు యిద్దరి మధ్య ఎలాంటి చిర్రుబుర్రులు నడవలేదు.

ఆటో మనిషితో ఎక్కువ పేచీ పడవలసి రాలేదు కూడాను - అదీ ఒక అదృష్టమే!"

ఇంతలోనే పుట్టి మునిగి పోయినట్లు 'సంతోష్' వచ్చి పడ్డాడు.

యమధర్మరాజు వచ్చినా సరే, కథలు పూర్తిగాకుండా బయటకు వెళ్ళకూడదు అనుకున్నాడు దీపక్ నిజానికి. కాని సంతోష్ చెప్పిన అవసరం వింటే ఎంత రాతి గుండె అయినా కరిగిపోవలసిందే! పది నిమిషాల పని. వెళ్ళివస్తే తను 'మానవ ధర్మం' నెరవేర్చినట్లు అవుతుంది. అలా సమాధానం చెప్పుకుని బయలుదేరాడు.

పనయితే పది నిమిషాలలో సరిపోయిందిగాని, ఈ విపత్కర పరిస్థితి నుంచి 'మాటసాయం' చేసి గట్టు యెక్కించినందుకు కృతజ్ఞతలు చెబుతూవుంటే తప్పనిసరిగా వింటూ కూర్చోవలసి వచ్చింది, అరగంటసేపు.

"భోజనం చేసి యిక నిద్రకు ఉపక్రమిద్దాం" - అన్నాడు.

కాని, భార్య అందుకు అంగీకారం తెలపలేదు.

'అటొక్కటే గదా తరువాయి. ఉండండి. కాస్త వంటగదిలో పనివుంది. అరగంటన్నా అవుతేగాని వడ్డించలేను -' అంది ఇందిర.

'అలాగే కానీ, తొందరేం లేదు. ఊరికేనే అన్నాను' అన్నాడు సుందరం.

ఇందిర వంట గదిలో వుండి, పోయింది.

సుందరం ముందుగదిలో దిగులుగా కూలబడి పోయాడు.

అరగంట దాటింది.

ఇందిర లోపలకు పిలవలేదు".

తరువాతి సంభాషణలు, సన్నివేశాలు ఊహించుకుంటూ వుండగా కడుపులో వున్న ఆకలి అంతా బయటకు వచ్చి కూర్చున్నట్లు అయింది దీపక్‌కు.

'సరే, వడ్డించు. వస్తున్నాను' అన్నాడు కాళ్ళు చేతులు శుభ్రం చేసుకుంటూ.

పాపం అర్పణకు తను చేసుకున్న ప్లానిక ఏం తెలుసును?..... భోజనం చేసి యేకటాకీని కూర్చుంటే, సాయంత్రం అయిదు గంటలకల్లా రెండు కథలూ అయిపోతాయి. బద్ధకంగా నిద్రాదేవి కుంగదీయకుండా వుండాలి.... అనుకుంటున్నాడు మనసులో.

భోజనం కాగానే గదిలోకి వెళ్ళి లోపలి తలుపులు బిగించుకున్నాడు.

అర్పణతో 'నేను బయటకు వచ్చేంత వరకూ నన్ను పిలవవద్దు' అన్నాడు.

"లోపలకు వెళ్ళి చూడాలంటే భయం సుందరానికి చికాకులో యేమన్నా మాట అన్నదంటే తను బదులు చెప్పవలసి వస్తుంది.

రగడగా తయారయితే ఈ రాత్రంతా అల్లకల్లోలం అయిపోతుంది.

పోనీ, మరో పావుగంట తర్వాత .... అప్పటి పరిస్థితిని - బట్టి ఆలోచించుకోవచ్చును - అనుకున్నాడు."

చక చక రచన సాగుతోంది.

"అతను మరో మారు లోపలకు రావడం గమనించి ఇందిర 'నాకు ఏమీ చేయ బుద్ధి కావడం లేదండీ. ఈ పూట భోజనం లేకుండానే వుండిపోదాం. మీకు బాగా ఆకలి వేస్తోందా?' అని అడిగింది.

సుందరానికి యేంజవాబు చెప్పాలో తోచలేదు.

నిజానికి ఆకలిగా లేదు. నిజమే. అయినా అభోజనంగా పడుకోవలసిన అవసరం ఏముంది?

రాత్రి ఏమీ తినకపోతే, అర్ధరాత్రి మెలుకువ వచ్చి నీరసంతో మరి నిద్రరాదు. తెల్లవారేటప్పటికి వేడి చేస్తుంది.

ఏం జవాబు చెప్పాలో తెలియకుండానే,

'ఇంతసేపు యిలాగే కూర్చుండిపోయావా?' అని అడిగాడు లాలనగా.

'పోనీ నీరసంగా వుంటే పడుకోకపోయినావా ఒక్క పూట -' అన్నాడు.

'సినిమాలో ఆ అమ్మాయి పడ్డ కష్టాలు చూచిన తర్వాత నాకు జీవితం మీద విరక్తి కలుగుతోందండీ!' అని ఇందిర సుందరానికి దగ్గరగా వచ్చి అతన్ని అతుక్కుపోయి, వెక్కి వెక్కి యేడవసాగింది.

అప్పటికిగాని స్ఫురించలేదు సుందరానికి; ఇందిర మరీ 'సెన్సిటివ్' అని.

'ఊరుకో ఇందిర. అదంతా సినిమా.

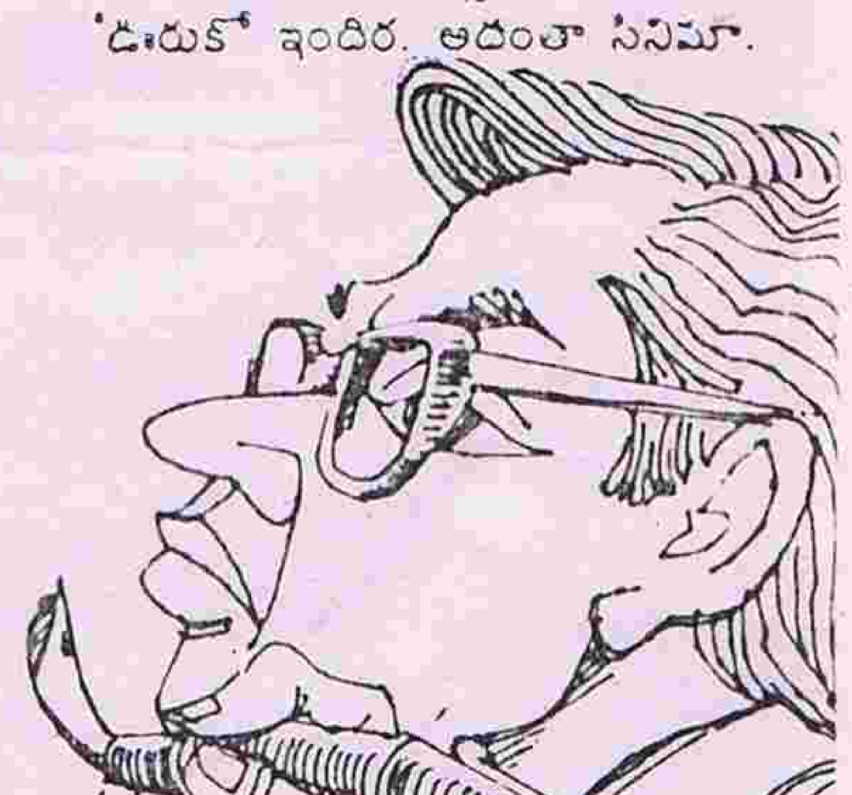

ఊరికే తెరమీద చూసినప్పుడు అలా వుంటుంది. తరువాత దాని మీద దృష్టి పెట్టకూడదు.... ఆలోచించకూడదు.' - అని ఊరడించసాగాడు.

'చివరి సీన్లో చూడు; ఎన్ని వంట పదార్థాలు ముందు కూర్చున్నారో చూడు. ఆ సినిమాలో వాళ్లందరూ; హాయిగా భోజనానికి.

అవన్నీ చూచి నేను ఎంత ఆనందించానుకున్నావు.... అన్నాడు సుందరం కొంత సేపు అయినాక.

'అవునండీ నాకూ నోరు ఊరిపో

...పర్యావరణ పరిరక్షణ చైతన్యాన్ని కళా రూపాల ద్వారా కల్పించడానికి ప్రభుత్వం, స్వచ్ఛంద సంస్థలు యుద్ధ ప్రాతిపదికన కృషి చేయాలి.

కొల్లేటినైనా నశించిపోకుండా కాపాడాలనే లక్ష్యంతో సుమారు రెండు సంవత్సరాల క్రితం ఏర్పాటు చేసిన కొల్లేరు అభివృద్ధి అధారిటీ ఛైర్మన్ కమ్మిలి విఠల్‌రావుగారిని కలిసి అడుగగా ఆయన జవాబుల సారాంశము యిలా వుంది :

" మా సంస్థకు నిధులు లేవు. నిధులు, అధికారాలులేవు. మాకు తెలియకుండానే కొల్లేటిలో చేపల చెరువులు పుట్టుకొస్తున్నాయి. రోడ్లు వేసేస్తున్నారు. ఏవేవో జరిగిపోతున్నాయి. అందుకే ఈ సంస్థను మూసివేయమని ప్రభుత్వాన్ని కోరాము. ఇంకో సంగతి. కొల్లేరు పాడైపోయింది. చేపల చెరువులలో పాడైన నీటినే నింపుతున్నారు తప్ప కొత్తగా పాడుచేస్తున్నది ఏమీలేదు. పది

ఇన్ని ఆలోచనలు మనస్సుని ఆవరిస్తుండగా, మేము ప్రయాణిస్తున్న లాంచి కొల్లేటి పాయల గుర్రపు డెక్కని చీల్చుకొంటూ ఆకివీడు వైపు నడవసాగింది.

నీటి పక్షులు నిశ్శబ్దం కాసాగాయి. అక్కడక్కడ బెస్తలు వలలు పన్నుతున్నారు. ఆకాశం అంతా సంధ్యాకాంతి అలుముకొంది.

కొల్లేటి నీటి పొరలపై బేగురురంగు నిశ్శబ్దం ఘనీభవించినట్లు వుంది. కొల్లేటి కడుపులో కాలుష్య ప్రమాదానికి హెచ్చరికగాను అనిపించింది.

— పురాణపండ రంగనాథ్

యింది సుమండీ. అప్పుడు .... మర్చిపోయాను. ఒక్క నిమిషం ఆగండి. వడ్డించేస్తాను-' అని ఇందిర అతన్ని తప్పించుకుంటూ వంట సన్నాహాలలో మునిగిపోయింది."

.... ఒక కథ పూర్తయింది.

గది తలుపులు తెరుచుకుని యివతలకు వచ్చాడు దీపక్.

గడియారం పదకొండు నలభై చూపుతోంది.

అబ్బ! ఎంత వేగిరం వ్రాసి వేయగలిగాను. అని తనను తానే అభినందించుకున్నాడు.

భార్యకు కనబడకుండా మళ్ళీ గదిలో దూరిపోయి, రెండో కథ పంతం పట్టించాడు.

మనసు చురుగ్గా పనిచేస్తోంది.

"ఉద్యోగం లేని యువకుడు. తల్లిదండ్రులు పెళ్ళి సంబంధాలు తెచ్చి పడే

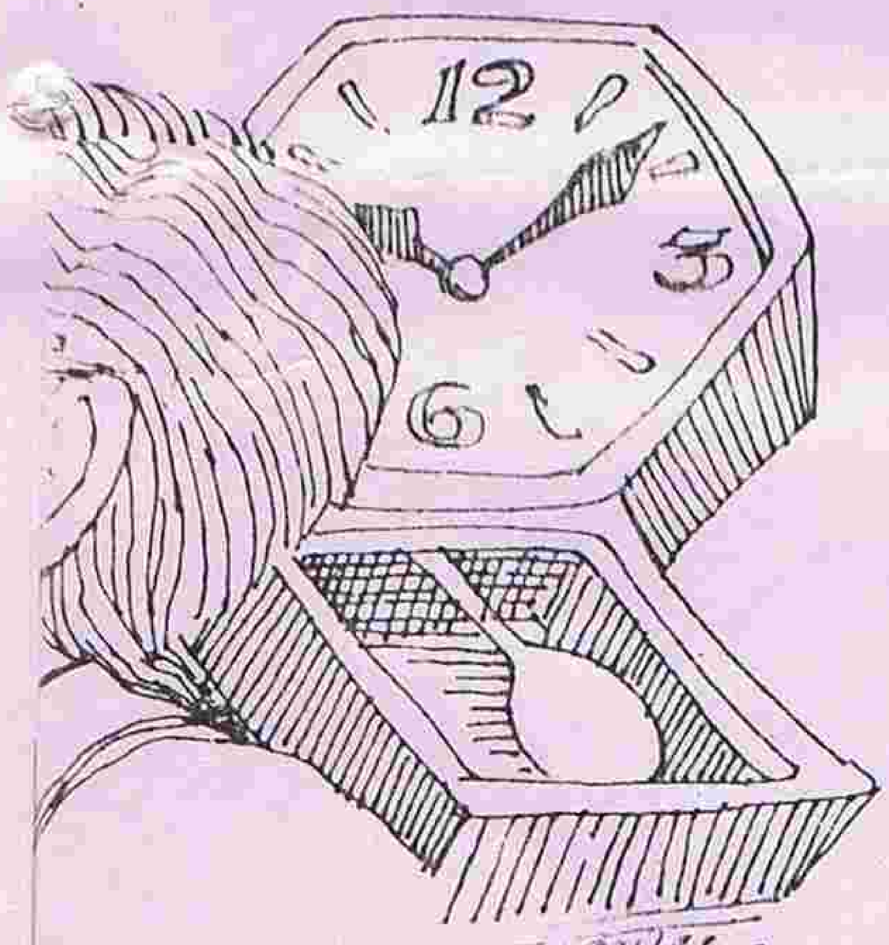

స్తున్నారు. నాకాళ్ళ మీద నేను నిలవబడితే తప్పు ... అంటే వినరు.

ఎవర్నయినా ప్రేమించావా పోనీ - అదయినా చెప్పు... అని నిగ్గదీస్తారు.

తన బతుక్కు తోడు ప్రేమించడం ఒకటి!

మీరు బలవంతాన పెళ్ళి చేస్తే ఉరి పోసుకు చస్తాను - అంటాడు.

'శుభం పలకరా మంకెన్న అంటే - పెళ్ళికూతురు ముండ ఎక్కడా? అన్నాట్ట!' అని అమ్మ ఎకసక్కెం చేసింది.

'పోనీ వాడిని ఎందుకు అంత బలవంతం చేస్తావు? నాలుగు నెలలు ఆగి చూడు' అంటాడు తండ్రి.

'నాలుగు నెలలు కాదు. నాలుగేళ్ల నుంచి వాడు యిదే పాట పాడుతున్నాడు -' అంటుంది తల్లి.

ఈ నాలుగు నెలల్లో ఎక్కడేనా ఉద్యోగం సంపాదించుకు తీరాలి. - అని పట్టుదలగా ప్రయత్నం చేస్తాడు.- "

ఈ కథ రాయడం మంచిదా లేక ... ఆడవాళ్ల అలవాట్లు హేళనగా మరో సన్నివేశం ఎంచుకుందామా అని ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"ఆఫీసుకు పోతున్న అమ్మాయి. స్కూటర్ మీద రోజూ డ్రాప్ యిస్తానని వెంటబడే అబ్బాయిని తప్పించుకుపోవడం ఎలాగో స్పష్టంగా తెలియదు ఆమె మనసుకు. తీరా అతను రావడం మానేస్తాడు కొన్ని రోజులు.

ఈ అబ్బాయి ఏమయిపోయాడు అని అమ్మాయికి ఒకటే బెంగ. ఇంతలో అమ్మాయి ఉద్యోగం ఊడిపోతుంది.

అతను కనిపిస్తే ఎక్కడన్నా ఖాళీలు వున్నాయని చెబుతాడేమోనని..."

మంచి సామాజిక స్పృహ వున్న కథ వ్రాయాలంటే, ఆడవాళ్ల ఉద్యోగాలను గురించే వ్రాయడం మంచిపని. ఆలోచిస్తున్నప్పుడు తేలికగానే అనిపిస్తుంది. కథ వ్రాయడంలో వున్న కష్టాలన్నీ కడుపు చించుకుంటే కాళ్ల మీద పడినట్లుగా ఒక్కమారుగా బల్లమీదకు వచ్చి కూర్చుంటాయి.

మళ్ళీ గది తలుపు తెరుచుకుంది.

'అయిదు గంటలు అయిపోయింది. టీ తాగరా?' అంటూ అర్పణ కప్పుతో సహా ఎదురువస్తోంది.

'చాల ఎక్సయిటింగ్‌గా వుంది ఘట్టం. ఇంకా అబ్బాయికి ఉద్యోగం దొరకలేదు' అన్నాడు దీపక్.

'పోనీ లెండి. ముందు టీ తాగండి.' అంది అర్పణ.

హాల్లోకి వచ్చి గడియారం వంక చూశాడు పరిశీలనగా.

తన బదులు ఈ గడియారం నిద్ర పోతున్నట్లుగా వుంది.

టక్ - టక్ శబ్దం వినబడడం లేదు!

శిథిలావస్థలో కొండపల్లి కోట

మన సాంస్కృతిక వారసత్వ సంపద చిహ్నాలుగా మిగిలి నేడు శిథిలావస్థలో మౌనంగా రోదిస్తున్న చారిత్రక కట్టడాలు రాష్ట్రంలో ఎన్నో వున్నాయి. అందులో కొండపల్లి కోట ఒకటి.

కృష్ణాజిల్లా విజయవాడ సమీపాన వున్న ఈ కోట శిథిలాలను చూస్తుంటే నేటికీ ఆనాటి ప్రాచీన వైభవాలు గుర్తుకు వస్తాయి. ఇక్కడ తయారయ్యే 'చెక్క బొమ్మలు' గురించి తెలియని వారు వుండరు.

క్రీ.పూ. 274-236 మధ్య కాలంలో అశోకుని సామ్రాజ్యంలో కొండపల్లి సీమ వున్నదని చరిత్ర చెపుతోంది. అనంతరం నాలుగు శతాబ్దాలపాటు ఇక్ష్వాకులు పాలించిన తరువాత పల్లవులు, విష్ణుకుండినులు మొదలైనవారితో సహా అనేకమంది చిన్నా, పెద్ద రాజుల కృష్ణానదీ తీరానున్న ఈ సస్యశ్యామలమైన గ్రామీణ ప్రాంతాన్ని చాలా సంవత్సరాలు పాలించారు.

ఆ తరువాత కాకతీయులు కొంతకాలం పాలించారు. ప్రతాపరుద్రుడిని మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ ఓడించి, 1323లో కొండపల్లి పరివాహక ప్రాంతం వరకు తన రాజ్యాన్ని విస్తరించాడు. ఆయన బలహీనతను ఆసరాగా చేసుకుని ప్రోలయ వేమారెడ్డి ఈ ప్రాంతాన్ని తన రెడ్డి రాజ్యంగ స్వతంత్రించి, ఆక్రమించుకుని పాలించాడు. అనంతరం రాజ్యాధికారాన్ని చేపట్టిన ఆయన సోదరుడు అనవేమారెడ్డి ఇక్కడ వున్న సుందరమైన కొండలపై గొప్ప కోటను నిర్మించతలపెట్టాడు. ఫలితంగా క్రీ॥శ॥ 1360 లో ఇక్కడ వున్న 1.5 కి.మీ. ఎత్తుగల కొండపై 40 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో గట్టి కోట నిర్మితమైంది. ఈ కోటకు 'కొండపల్లి' అని పేరు పెట్టాడు.

కొద్ది కాలానికి రెడ్డి రాజుల పాలన అంతమవటం ప్రారంభమైంది. అప్పటికి బలమైన కోటగా, గొప్ప యుద్ధ కేంద్రంగా, గిరి దుర్గంగా పేరు గాంచిన ఈ కోట శత్రు రాజులకు సింహస్వప్నంగా వుండేది. ఈ కోట నిర్మాణం పద్మవ్యూహం వలె వున్నదని చారిత్రకారులు భావించారు.

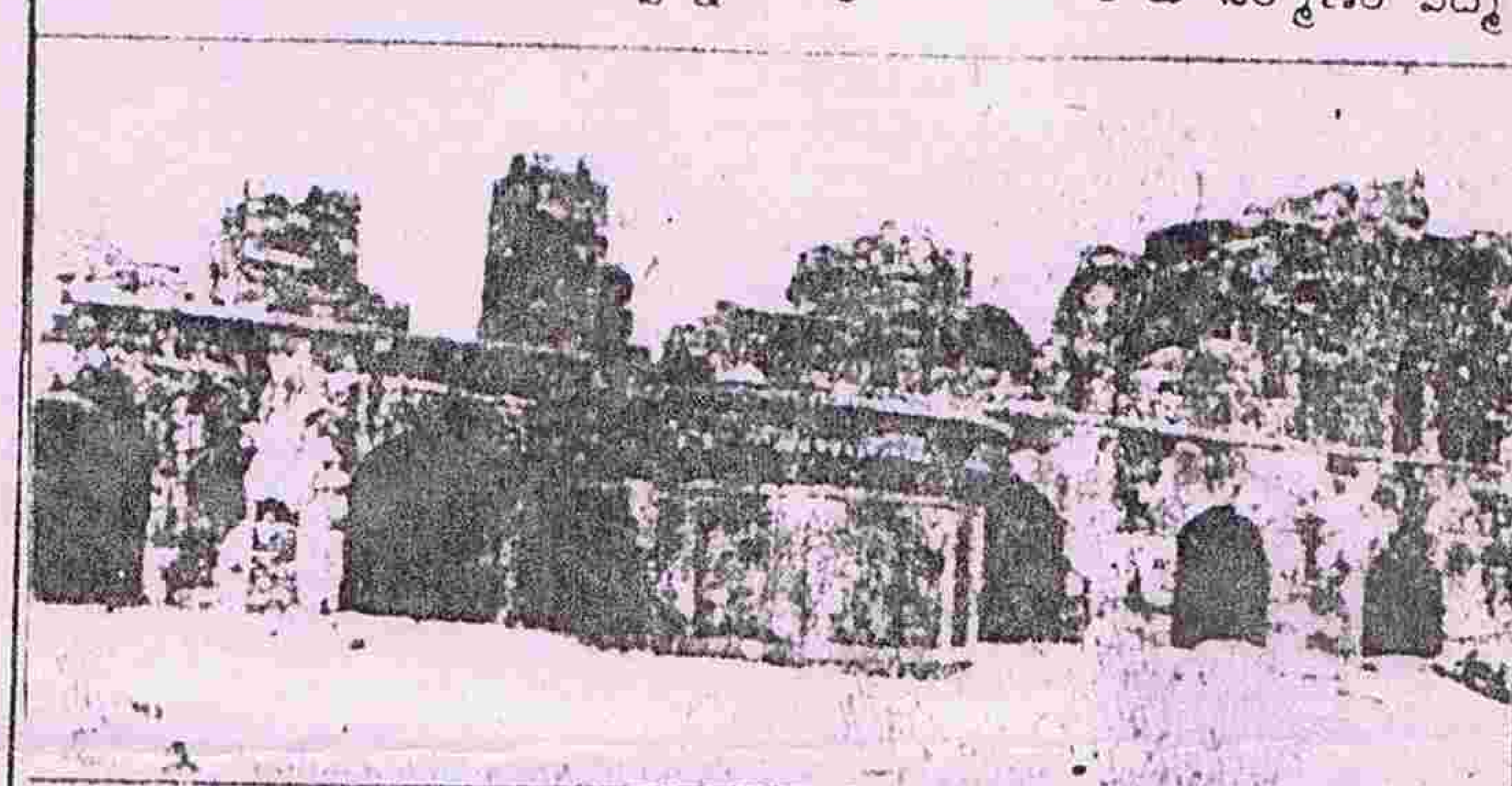

రెడ్డి రాజుల పాలన పూర్తిగా అంతమయ్యే సమయానికి ఈ ప్రాంతం చాలా సస్యశ్యామలంగా వుండటాన్ని గజపతులు చూడలేకపోయారు. పర్యవసానంగా క్రీ॥శ॥ 1424లో కపిలేశ్వర గజపతి, రెడ్డి రాజులను ఓడించి కొండపల్లి కోటను కైవసం చేసుకున్నారు. ఆయన తరువాత పాలనా బాధ్యతలు స్వీకరించిన ఆయన కుమారుడు 'వీరభద్రగజపతి' సమర్థుడు అయినందున తన పాలనా దక్షతతో కోటను మరింత శోభాయమానంగా బలమైనదిగా తీర్చిదిద్దాడు. గ్రామంలో ఆయన కట్టించిన కట్టడాలు అక్కడక్కడ ఇప్పటికి వున్నాయి. నేడు థర్మల్ స్టేషన్ బి కాలనీ వద్ద వున్న పెద్ద చెరువులో ఆనాడు గుర్రాలు, ఏనుగులను కడిగేవారు.

అనంతరం బహమని రాజుల వద్ద ప్రధాన మంత్రిగా వున్న మహ్మద్ గలీవ్ ఈ కోటను జయించేందుకు, తద్వారా అనేక సంస్కరణలు చేయటానికి ఎంతో శ్రమపడ్డాడు. ఎట్టకేలకు రాజకీయకుట్రజరిపి 1481లో హత్యకు గురయ్యాడు. బహమని రాజ్యానికి ఆయన మరణం పెద్దలోటు. ఫలితంగా రాజ్యం క్షీణించసాగింది. ఇదే మంచితరుణంగా భావించిన పురుషోత్తమ గజపతి ఈ ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించాడు. అయితే, విజయనగర సామ్రాజ్యాధినేత శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఆయనను ఓడించి క్రీ.శ. 1516లో అతి చాకచక్యం, పట్టు దలతో కోటను జయించాడు. కోటను వశపర్చుకునేందుకు శ్రీకృష్ణదేవ రాయలు పట్టుదల, తిమ్మరుసు సమయస్ఫూర్తి, విశ్వనాథ, నాగమ నాయకుల బలపరాక్రమాలే ప్రధానంగా తోడ్పడ్డాయి అనటంలో సందేహం లేదు.

ఈ విధంగా ఎంతో ఘనమైన చరిత్ర కలిగిన కొండపల్లి కోట నేడు శిథిలావస్థలో వున్నది. ఈ కోటను తిలకించేందుకు వచ్చే యాత్రికులకోసమైన పురావస్తు శాఖవారు దీనిని సంరక్షించవలసిన ఆవశ్యకత వున్నది.